

ОБЩИНА БЯЛА СЛАТИНА

ПРОГРАМА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ 2023 – 2027 г.

Август 2023 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
2. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ.....	4
3. ПРОФИЛ НА ОБЩИНА БЯЛА СЛАТИНА.....	8
4. СЪСТОЯНИЕ НА ЕНЕРГИЙНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ.....	15
5. ЦЕЛ И ПРИОРИТЕТИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ.....	21
6. ФИНАНСИРАНЕ, ИЗБОР НА ПРОГРАМИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИ И МЕРКИ ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ	23
7. СРОКОВЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ.....	25
8. ЕТАПИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ.....	25
9. ОЧАКВАНИ ЕФЕКТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО.....	26
10. НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ	27
11.ОТЧЕТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО.....	27
12.ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	28

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ 2023-2027 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Във връзка с чл.11 и чл.12 от Закона за енергийна ефективност /ЗЕЕ/, е необходимо всяка Община да изготви планове и програми за енергийна ефективност. При изпълнение на гореизложеното и във връзка със задължителната паспортизация на сградния фонд в България и Закона за енергийна ефективност, е необходимо всеки държавен и общински обект да вземе необходимите енергийни мерки - енергиен одит и последващи от него мерки, като за обектите с над 250 м² РЗП законовите условия са императивни.

Местните власти трябва да играят водеща роля в разумното използване на енергията. Реализирането на местни стратегии, планове и проекти за устойчиво потребление на енергията трябва да се превърне в неотменно задължение за всички общини в Европа, защото това носи значителни ползи на местните общности. Повишаването на енергийната ефективност е дейност, която е носител едновременно, както на висок екологичен, социален така и непосредствен икономически интерес.

Аспектите на енергийната ефективност са:

- Политически – намаляване на енергийната зависимост на страните членки на Европейския съюз от външни доставчици и пестеливо използване на изчерпаеми фосилни горива.
- Икономически и социален - конкурентоспособност и икономически растеж; повишаване на стандарта на живот на домакинствата чрез освобождаване на допълнителен финансов ресурс, борба с енергийната бедност. България е на първо място в Европа по енергийна бедност.
- Екологичен – намаляване на вредните емисии в атмосферата и намаляване на щетите върху природата, причинени от добива на енергоресурси. Изпълнението на проекти и дейности за повишаване на енергийната ефективност е един от приоритетите на политиката на Европейския съюз.

Реализирането на националната политика по енергийна ефективност е възможно само с активното участие на общините. Активното участие се обуславя от факта, че те са основен фактор от чийто действия зависи повишаването на енергийната ефективност на сградите и комуналния сектор на територията на общината. Понятието за енергийна ефективност е далеч от старите представи за икономия на енергия. Енергийната ефективност означава извличане на максимална полза от всяка единица енергия чрез използването на съответните модерни технологии за задоволяване на ежедневните нужди от потребление. Тя е най-лесният и ефективен начин за намаляване на енергийната консумация и същевременно предотвратява замърсяването на околната среда.

Зелената сделка (Green Deal), известна още като Зеленият пакт, е набор от политики, предложени от Европейската комисия, които трябва да направят Европа климатично неутрална до 2050 г. в съответствие с целите на Парижкото споразумение. Планът е да бъде намалено производството на парникови газове поне с 50%, сравнено с нивата от 1990 г. В тази връзка следва да се преразгледат всички закони и да се въведат нови за кръговата икономика, намаляване на потреблението на енергия в сградите, биоразнообразието,

земеделието и иновациите. Производството на електроенергия е причина за над 75% от вредните емисии в ЕС.

Европейският съюз (ЕС) има за цел да бъде световен лидер в борбата с изменението на климата и в тази връзка се стреми да постигне целите на споразумението от Конференцията на страните по Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата в Париж, като същевременно осигурява чиста енергия в целия Съюз.

За да изпълни този ангажимент, ЕС определи следните обвързващи цели за климата и енергетиката за 2030 г., както следва:

- Намаляване на емисиите на парникови газове с най-малко 40% в сравнение с 1990 г.;
- Повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) до поне 32,5%;
- Увеличаване на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) до поне 32% от брутното крайно потребление на енергия в ЕС;
- Осигуряване на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност между държавите членки.

В тази връзка страните от ЕС трябваше да изготвят 10-годишен интегриран национален план за енергия и климат (NECP) за периода от 2021 г. до 2030 г.

На 27.02.2020 г. Министерският съвет прие Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г., в който са заложили ключовите цели на националната енергийна политика за следващото десетилетие. За да се редуцира цялостното използване на енергия Директивата за енергийната ефективност на ЕС определи и по-амбициозна задача: задължителна годишна цел за намаляване на потреблението на енергия на ниво ЕС.

Една от ключовите цели е да се подпомогне местната власт при осигуряването на достатъчно финансиране за изпълнение на отговорностите ѝ за предоставяне на адекватни обществени услуги. В това отношение с Програмата за енергийна ефективност се цели да се подпомогне общината да намери финансиране за решаването на належащи инфраструктурни проблеми и други социално ориентирани програми.

Енергийната ефективност може да се представи като измерител на разумното използване на енергията. В основни линии включва повишаване на ефекта от дейностите, свързани с потребление на енергия, при същевременно намаляване на разходите за това, естествено без загубата на комфорт.

За енергийна ефективност говорят следните фактори:

- Намаляване разходите за скъпи горива и енергии;
- Повишаване сигурността на снабдяването с енергия;
- Подобряване топлинния комфорт;
- Намаляване емисиите на вредни вещества;
- Предпоставка за устойчиво развитие.

Държавната политика в направление Енергийна ефективност /ЕЕ/ се осъществява въз основа на национални дългосрочни и краткосрочни програми, приети от МС в съответствие с чл.12 от Закона за енергийна ефективност /ЗЕЕ/ и наредбите към него.

2. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ

Настоящата Програма за енергийна ефективност 2023-2027г. на Община Бяла Слатина е разработена в съответствие с изискванията на чл.12, ал.2 от Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ). Програмата е в съответствие и с Интегрирания план в областта на енергетиката и

климата на Република България 2021-2030 г., Националният план за действие по енергийна ефективност, Националният план за сгради с близко до нулево потребление на енергия, Националната дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществените и частните национални жилищен и търговски сграден фонд и Указанията на Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) за разработване на програми за енергийна ефективност.

Програмата за енергийна ефективност се одобрява и приема от Общински съвет – Бяла Слатина, по предложение на Кмета на общината. Програмата е с пет годишен срок на действие, който е съобразен с периода на действие на стратегическите документи от по-високо ниво в системата на регионално и национално развитие.

Тази програма надгражда предходната Програма за енергийна ефективност със срок на действие до 2022 г., разработвана от Община Бяла Слатина. Определени са основните цели, действията и мерките за развитие на общинската политика в областта на енергийна ефективност в съответствие с националното законодателство и добрите европейски практики в областта на енергийната ефективност. Целта на Програмата е намаляване на енергийната интензивност на брутния вътрешен продукт на територията на Община Бяла Слатина чрез намаляване потреблението на енергия при крайните потребители.

С разработването на настоящата Програма за енергийна ефективност 2023- 2027 г., ще се създадат условия за провеждане на устойчива общинска политика за усвояване на различни енергийни възможности, тяхното приложение на местно ниво и осигуряване на финансиране, чрез различни инструменти. Програмата е съгласувана с Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. и включените в него проекти и дейности.

Настоящата програма е разработена в съответствие с:

2.1. Европейско законодателство и стратегически документи

- Дългосрочна стратегия на ЕС до 2050: „Чиста планета за всички“
- Рамкова стратегия за устойчив енергиен съюз с ориентирана към бъдещето политика по въпросите на изменението на климата
- Енергийна пътна карта до 2050 г.

Международни документи в областта на климата, подкрепени от ЕС и залегнали в изработените политики в областта на енергетиката и климата, са:

- Споразумение за климата на ООН от Париж 2015 г.
- Рамкова конвенция на ООН по изменение на климата и Протокол от Киото.

Нормативните документи, които създават правната рамка за осъществяването на политиките на ЕС в областта на енергетиката и климата, са:

- Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата.
- Директива (ЕС) 2018/2001 за насърчаване използването на енергия от ВИ
- Директива (ЕС) 2018/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за изменение на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност
- Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012г. относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО (1)
- Директива (ЕС) 2018/844 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018г. за изменение на Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите и Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност

- Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 2010 г. относно енергийните характеристики на сградите

2.2. Нормативна и стратегическа уредба на Република България в сферата на ЕЕ:

Дългосрочните национални стратегически документи в областта на енергията и климата включват:

- Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.
- Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.
- Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Планът за възстановяване и устойчивост полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в съответствие с амбициозните цели на Зелената сделка и предвижда реализация на мащабни проекти, както за повишаване на енергийната ефективност в сградите – частни, общински и държавни, така и на проекти, насочени към оползотворяване на енергия от възобновяеми източници.

- Други национални стратегически документи със значение за настоящата програма: Национална жилищна стратегия, 2017-2030 г.
- Национален план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027 г.
- Национален отчетен план за горите, съдържащ референтното ниво за горите на България за 2021-2025 г.
- Национален план за управление на отпадъците, 2021-2028 г.

Законодателната рамка в областта на енергийната ефективност и насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници се определя от следните по-важни нормативни документи:

- Закон за енергийната ефективност /ЗЕЕ/

Основна цел на ЗЕЕ е да допринесе съществено за постигане на целите на страната ни в областта на ЕЕ, намаляване на потреблението на енергия и насърчаване подобряването на енергийните характеристики на сградите. Националната цел за енергийни спестявания е разпределена като индивидуални цели за енергийни спестявания между три групи задължени лица. Областните управители и кметовете на общини ще разполагат с широки правомощия за организация и координация на дейностите, свързани с изпълнение на националните програми за енергийна ефективност и рационално използване на местните възобновяеми източници. При ново строителство, преди започване на строежа, следва да бъде разгледана и взета предвид техническата осъществимост по отношение на инсталирането на системи за използване на енергия от ВИ. Новите сгради следва да са съобразени с минималните изисквания за ЕЕ. Сертифицирането за ЕЕ на сградите има за цел удостоверяване актуалното състояние на потреблението на енергия в тях, енергийните характеристики и съответствието им със скалата на класовете на енергопотребление. Сертифицирането за ЕЕ на сгради се извършва след обследване за енергийна ефективност. В този смисъл, за изпълнение на изискванията на ЗЕЕ е необходимо да се направи поетапна паспортизация и сертифициране на сградите и определяне на мерките за повишаване на енергийната ефективност, което, безспорно ще доведе до значителни икономии, след прилагането им. При ремонтни дейности на съществуващи строежи – енергийните характеристики на сградата, или на ремонтираната част от нея следва да се подобряват така, че да съответстват на минималните изисквания за енергийни характеристики, доколкото това е технически функционално и икономически

осъществимо. Въведено е изискване за разработване на Национален план за увеличаване на броя на сградите с близко до нулевото потребление на енергия

- Закон за енергията от възобновяеми източници;
- Закон за енергетиката

Законът за енергетиката е разработен въз основа Енергийната стратегия на Република България. Той се основава и на сравнителен анализ на нормативната уредба на страните от Европейския съюз, на Договора към Европейската енергийна харта и други правни източници, в съчетание с особените изисквания на националното законодателство. Законът е изцяло съобразен с изискванията на Директивите на Европейския съюз, определящи общите правила на вътрешния пазар на електрическа енергия и природен газ.

- Закон за опазване на околната среда - опазването на околната среда за сегашните и бъдещите поколения и защитата на здравето на хората, съхраняването на биологичното разнообразие в съответствие с природната биогеографска характеристика на страната, контрол и управление на факторите, които увреждат околната среда, предотвратяването и ограничаването на замърсяването, стратегиите, програмите и планове за опазване на околната среда.

- Закон за чистотата на атмосферния въздух - целта на закона е да се защити здравето на хората и на тяхното потомство, животните и растенията, техните общества и местообитания, природните и културните ценности от вредни въздействия, както и да предотврати настъпването на опасности и щети за обществото при изменение в качеството на атмосферния въздух в резултат на различни дейности.

- Закон за устройство на територията - Този закон е в тясна връзка със ЗЕЕ, отнасяща се до енергийния одит, сертификация и паспортизация на сградите – публична и частна общинска и държавна собственост. Обследването за енергийна ефективност /ЕЕ/ на сгради има за цел да установи нивото на потребление на енергия, да определи специфичните възможности за намаляването му, и да препоръча мерки за повишаване на ЕЕ.

- Подзаконови нормативни актове, свързани с посочените закони за прилагането им

- НАРЕДБА №Е-РД-04-1 от 22.01.2016 г. за обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийните спестявания на сгради;
- НАРЕДБА №Е-РД-04-2 от 22.01.2016 г. за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите;
- НАРЕДБА № 5 за техническите паспорти на строежите (изм. ДВ. бр.68 от 17.08.2021 г.)
- НАРЕДБА № РД-16-347 от 02.04.2009 г. за условията и реда за определяне размера и изплащане на планираните средства по договор с гарантиран резултат, водещи до енергийни спестявания в сгради - държавна и/или общинска собственост;
- НАРЕДБА № Е-РД-04-1 от 05.04.2022 г. за условията и реда за извършване на проверка за енергийна ефективност на отоплителните инсталации и инсталациите за комбинирано отопление и вентилация по чл.50, ал.1 и на климатичните инсталации по чл.51, ал.1, условията и реда за изготвянето на оценка на енергийните спестявания, както и условията и реда за създаване, поддържане и ползване на базата данни по чл.52 от Закона за енергийна ефективност (в сила от 15.04.2022 г.);
- НАРЕДБА №Е-РД-16-647 от 15.12.2015 г. за определяне на съдържанието, структурата, условията и реда за набиране и предоставяне на информация (Обн. ДВ. бр.3 от 12.01.2016г.);
- НАРЕДБА №Е-РД-04-3 от 04.05.2016 г. за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите

енергийни спестявания и изискванията към методиките за тяхното оценяване (изм. и доп., бр. 79 от 25.09.2018 г.);

- НАРЕДБА №Е-РД-04-05 от 08.09.2016 г. за определяне на показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление, както и за определяне на условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и изготвяне на оценка на енергийни спестявания;
- НАРЕДБА № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи (ЗЕ) (изм. и доп. ДВ. бр.76 от 27.09.2019 г.);
- НАРЕДБА за методиките за определянето на националната цел за енергийна ефективност и за определянето на общата кумулативна цел, въвеждането на схема за задължения за енергийни спестявания и разпределянето на индивидуалните цели за енергийни спестявания между задължените лица (в сила от 27.09.2016 г.).

3. ПРОФИЛ НА ОБЩИНА БЯЛА СЛАТИНА

3.1. Географска местоположение, релеф, климат, води и почви

Бяла Слатина заема средишно положение в Северозападна България и е на почти еднакво разстояние от река Дунав и Предбалкана. Намира се във Врачанска област, а общинският център е на 48 км североизточно от Враца. Като средище се намира в центъра на триъгълника, обособен от трите града Враца, Монтана и Плевен и е разположен в Дунавската хълмиста равнина върху терасите на р. Скът с надморска височина 126 м. за град Бяла Слатина, при средна за общината 202 м.

Община Бяла Слатина попада в административните граници на Област Враца и се намира в централната западна част на Северозападния район за планиране. Тя граничи с повечето от другите общини, попадащи в областта, а именно: на север това са общините Оряхово и Мизия, на запад – Хайредин, Борован и Враца, на юг – Мездра и Роман. На изток Община Бяла Слатина граничи с общините Червен бряг и Кнежа, които попадат в административните граници на Област Плевен.

Бяла Слатина е обявена за град на 27.06.1914 г., околийски център е до 1959г., а от 05.01.1999г. е утвърдена като община. С последните промени от 10.02.2005г. Община Бяла Слатина е в сегашните си граници с 572,343 дка и население, съгласно данните от Официалното преброяване 2021г. на НСИ 19 876 жители.

Релеф. Релефът на общината е разнообразен – равнинен и полупланински. Общинският център – град Бяла Слатина е на около 126 м. над морското равнище, с наклон на изток-североизток към река Скът. Най-високата точка е в местността „Кърчовското” – 181 м. Най-ниската е при местността „Туренеца” – 108 м. Част от района спада към Златийско-Долноискърски район,

а останалата към Медковско- Скътския район на Дунавската хълмиста равнина, подобласт от Европейско-континенталната климатична зона.

Климат. Климатът е умерено-континентален с ясно изразени температурни амплитуди. В климатично отношение районът спада към Европейско-континенталната област в Северния климатичен район на Дунавската равнина. Това предопределя характера на времето. Налице е хладна пролет, сухо и горещо лято и студена зима. През летните месеци /юли и август/ термометрите значително превишават нормите. Количеството на валежите за същия период е незадоволително.

Липсата на значителни орографски препятствия и широчинното простиране на равнината благоприятстват за проявлението на силни западни до северозападни и източни до североизточни ветрове, които изсушават почвите, причиняват дефлация през пролетта и ранното лято и спомагат за отвяването и пренаслагването на снежната покривка през зимата. Минималната температура през зимата може да достигне до -35.5° – една от най- ниските за цялата страна. Периодът с отрицателни средни денонощни температури е твърде продължителен и достига до 70 денонощия. Средната месечна температура през юли е около 23°C , а максималната достига 42.7°C . Продължителността на вегетационния период (t над 5°) е 245 - 255 денонощия, а на активния вегетационен (t над 10°) – 195 денонощия.

Средните годишни валежи между 520-530 мм са с характерното за умерено-континенталния климат вътрешно годишно разпределение. Средната продължителност на летните засушавания е около 17, а на есенните – 19 денонощия. Снежната покривка се задържа до 52 – 55 денонощия. Летните горещини са продължителни. Наблюдава се около 50% от денонощията на юни и август облачно и незасушливо време и около 35% засушливо време.

Полезни изкопаеми. Територията на общината е бедна на полезни изкопаеми, но се срещат залежи на различни строителни материали (чакъли, пясъци и варовици). В геоложко отношение района е сравнително добре проучен. Проведени са картировъчни, сеизмични и сондажни проучвания. В близост до с. Бърдарски геран през 1976г. е открито газо-нефтено находище, което не е разработено. Освен това са предвидени проучвателни сондажи на участък „Враняк“ от газокондензатно находище „Койнаре“, разработвано от „Дайрект Петролеум България“ ЕООД.

Води и водни ресурси. През територията на община Бяла Слатина преминава река Скът. Реката е от трета категория. Почвите са льосови и това дава възможност за бързо оттичане (поемане) на повърхностните води. За това спомага и общия наклон на селището. Подпочвените води са над 3 м под терена – средно благоприятни.

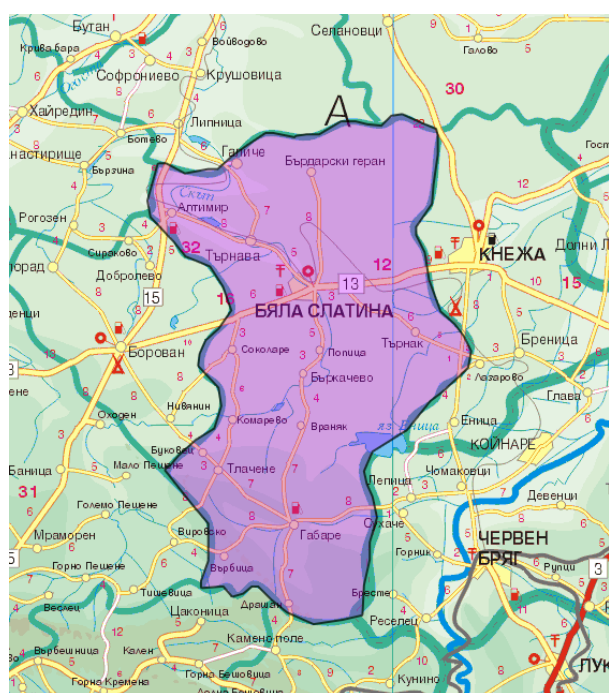
Водните ресурси се разпределят както следва:

- Реки 1,670 дка
- Блата и рибарници 1,100 дка
- Язовири и напоителни канали 4,700 дка

По-значителни отводнителни артерии, протичащи транзитно през района са р. Скът, р. Бриша и р. Марла. Режимът им се формира в Стара планина и тук претърпява по-съществени изменения през топлото полугодие. Реките се подхранват предимно от повърхностни води при дъждовни валежи. Характерни са големите вътрешно годишни колебания на речните води. Повечето суходолия и доловете напълно пресъхват през сухия период. Епизодично се проявяват и големи прииждания, предимно при поройни валежи. Преминаващите междуречия и вадни са слабо водоносни.

Главната отводнителна артерия - р. Скът е десен приток на р. Дунав. Извира от местността „Речка” във Веслец, северно от Маняшки връх. Обхожда от запад Борованската могила, като от с. Оходен до устието пресича Дунавската хълмиста равнина. Реката тече в асиметрична долина с по-стръмен десен склон. Северно от гр. Мизия е коригирана и с р. Огоста имат общо корито. Дължината на р. Скът е 134 км. с водосборна площ 1,074 кв. км. Нейни притоци са р. Бързина и р. Грезница. Тя има дъждовно-снежно подхранване. Средният годишен отток, измерен при гр. Мизия, е 1.7 м³ /сек.

Количеството на повърхностните води на общината се изчислява като сума от повърхностните води, които се генерират на територията ѝ, главно от валежи и количеството води, влизащи в общината чрез реките Скът, Марла и Бриша. Върху територията на общината средно годишно падат 520 – 550 мм валежи. От тях в реките се отичат само 30%, а останалата част от валежната водна маса се губи в изпарение. Следователно нашите водни ресурси съставляват едва 30% от валежния воден произход. Този показател е важен за засушливия характер на климата в района. От валежните води 20% се оттича в реките и 10% се просмуква в почвата. За целите на определянето на водните количества са използвани данни от Националния институт по хидрология и метеорология /НИХМ/ за количеството паднали валежи и за дебита на река Скът в пункт след гр. Бяла Слатина, при с. Търнава на РИОСВ Враца.

Подземни води в района са обусловени от характера на геоложкия строеж и хидроклиматичните условия. Наличието на хоризонтално наслоени пластове от варовици, пясъчници, мергели и глини, покрити с лъос и лъосовидни глини, слабо дренирани благоприятстват акумулиране на значителни количества подземни води. Водоносните

хоризонти в общината са кватернерни. Те са свързани към чакълени отложения и са в пряка хидравлична връзка с р. Скът. Нивото на подпочвените води на гр. Бяла Слатина край реката е само на 2 м, а за останалите райони на града се движи между 4-8 м дълбочина. Във високите части на полупланинските селища те се откриват на дълбочина над 30 м.

Като цяло качеството на подземните води е добро и съдържанието на основните компоненти не надвишава определените стойности за прага на замърсяване на подземни води. В заключение можем да кажем, че община Бяла Слатина се нарежда в категорията със средна обезпеченост с водни ресурси – едно сравнително добро място за българска община.

Поземлени ресурси, почви, горски фонд. За развитието на земеделието от особено голямо значение е почвеното богатство. На територията на община Бяла Слатина преобладават карбонатни черноземни, по-малко ливадни черноземни, алувиално-ливадни и други почви. Община Бяла Слатина се намира в белослатинското поле, изградено на повърхността от твърде млади по възраст геоложки формации – сармат и кватернер. Сарматът е представен от пясъчници, тъмнослойни варовици, варовити глини. Кватернерът е застъпен с алувиални (речни) и лъсови наслагания. Алувиалните отложения, чакъли и глини изграждат речната тераса на р. Скът. Мощността им варира до 6-7 м'. Речните тераси се характеризират с неблагоприятни за строителство хидрогеоложки условия поради високите подпочвени води. Статичните нива на тези води се установяват на дълбочина от 0 до 3 м' от повърхността на терена.

Основната съставка на почвената покривка са излужените и лесивирани черноземи, които следват зонално успоредно на карбонатните черноземи. В южните части на района се срещат и сиви горски почви. Преобладаващият почвен тип се характеризира със средно до силно мощен излужен чернозем развит върху тежки глинести минерали. Мощността на хумусния хоризонт е средно 80–130 см. Хумусното съдържание в орния слой се движи в границите 1,9–3,5%, което постепенно намалява на дълбочината на почвата.

Преобладаващите черноземни почви са подходящи за отглеждане на зърнено-фуражни култури и трайни насаждения.

По данни на доклад на НСИ за 2011 г. териториите в общината са, както следва:

- Земеделски територии – 479,782 дка (83.8%), в това число 429,995 дка
- Обработваеми площи (75.1%);
- Горски територии – 46,738 дка (8.2%);
- Населени места и други урбанизирани територии – 35,269 дка (6.2%);
- Водни площи – 6,830 дка (1.2%);
- Територии за полезни изкопаеми – 1,007 дка (0.2%);
- Територии за транспорт и инфраструктура – 2,717 дка (0.5%).

Горският фонд е 8.9% и заема предимно южните участъци на общината. Основната горска растителност на района е представена с благуново-церови и горунови екосистеми, предимно с ниска продуктивност. Дървостойте имат предимно издънков произход и неравномерна структура. Средната им възраст е 50 години, а преобладаващата склопеност – 0.6. В някои участъци в дървостоя участва и келявият габър, дръжкоцветния дъб и летния дъб и др. Вторични фитоценози в района се образуват също и от редица храстови и тревни видове – шипка, глог, трънки, къпини, гъби, ягоди др.

В миналото горските екосистеми са заемали много по-големи площи. Те са покривали почти изцяло сивите горски и част от черноземните почви. Днес те са разпространени предимно върху терени, неподходящи за селскостопанска обработка. Във връзка с това естествената растителност е претърпяла изменения. Селскостопанските ландшафти в района заемат площите на унищожените блатови и церови екосистеми.

В момента иглолистните гори заемат незначителна част 3,032 дка – бял и черен бор, а широколистните високостеблени гори са 7,239 дка от територията на общината. През последните години незаконната сеч се превърна в бедствие за горските терени, което налага в бъдеще провеждането на залесителни мероприятия с иглолистни и широколистни видове. Ежегодното залесяване с акация, дъб, тополя, липа и други горски видове ще компенсира в бъдеще тежките загуби на дървесна растителност.

Флора и фауна. Значителна част от обработваемата земя в общината е подходяща за отглеждането на зърнени, технически и зеленчукови култури, лозя и др. Растителната покривка е обусловена от сложната физикогеографска и геоморфоложка обстановка.

Растителната покривка е обусловена от сложната физикогеографска и геоморфоложка обстановка. Най-често срещани дървесни видове са акацията, дъбът, букът, липата, орехът и тополата. Храстовата растителност е представена от люляк, шипки, глог, смрадлика и бяз. Тревната растителност е представена главно от власатка, савина, детелина, лайка, типец и др. Разнообразието на животински свят е ограничено, в следствие продължителното намаляване на горските площи и превръщането им в ливади и орни земи.

Фауната е съставена предимно от евросибирски и европейски видове. Ендемичните животински видове имат ограничен брой. Характерни за бозайниците са степните видове животни, мишка, заек, лалугер, таралеж, пор и др. От дивеча стопанско значение имат сърната, дивата свиня и заекът. Типични представители на птичия свят са яребица, фазан, лястовица, врабец и др. Фауната е представена предимно от различни видове птици, гризачи и влечуги. По-голяма част от ландшафтите са антропогенизирани.

В населените места зелената система е почти напълно изградена и относително добре поддържана. Общата ѝ площ е 1534 дка. Основната част от зелената система са самостоятелни площи за неограничено ползване (градски паркове, квартални градинки и лесопаркове) и озеленени площи покрай улици и площади.

Опазване на околната среда и биоразнообразието. На територията на общината, въпреки съществуващата урбанизация и силно антропогенно въздействие върху околната среда, се е запазила като защитена зона „Карлуковски карст“ - Защитена зона по Директива за птиците, която припокрива защитена зона по Директива за местообитанията с площ от 14 211 хектара /по данни от регистъра на Изпълнителна агенция по околна среда (<http://eea.government.bg/>). Зоната заема части както в границите на община Бяла Слатина, така и на общините Мездра, Роман, Луковит и Червен бряг.

Доброто качество на атмосферния въздух е една от жизнено важните характеристики на качеството на живот на хората. Изключителната чувствителност на общественото мнение към замърсяване на въздуха налага непрекъснат контрол на концентрациите на основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой—обща прах, серен диоксид, азотен диоксид, сероводород, оловни аерозоли, амониак, фенол, NO, Co.

Контролът на състоянието на атмосферния въздух в района на общината се извършва по предварително изготвена програма от Мобилната автоматична станция на РИОСВ – Плевен.

За качеството на атмосферния въздух от голямо значение са следните климатични елементи: слънчево греене и сумарна слънчева радиация, температура на въздуха, влажност, валежи, посока и скорост на вятъра, тихо време и други. Всички тези фактори влияят на разсейването и преноса на емитираните вредни вещества във въздушния басейн. Районът на община Бяла Слатина се характеризира с добра радиационна характеристика, която не стимулира вторични химични реакции за повишаване нивото на замърсяване на въздуха.

Метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух. Нивото на замърсяване на въздуха се определя, както от количеството изхвърляни газове от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата. За оценка на възможното замърсяване на въздуха се използва понятието „потенциал на замърсяване на въздуха”. Той се явява функция от метеорологичните и топографски параметри, които обуславят преноса и разсейването на замърсители. По този показател, община Бяла Слатина се характеризира с висок потенциал на замърсяване, тъй като в 77% от дните, вятърът е със средна скорост до 1 м/сек. В обобщение, от климатична гледна точка най-неблагоприятен за качеството на въздуха е зимният сезон, когато е най-голям броят на дните с мъгли и ниското количество слънчева радиация. Всички тези фактори водят до задържане на замърсители от местни източници в приземния въздушен слой. На територията на общината няма действащи големи горивни инсталации.

Поради липса на централно топлофициране почти всяко предприятие има собствена парнокотелна инсталация на мазут, нефта или твърдо гориво. Най-голяма концентрация на такива обекти има в гр. Бяла Слатина. До този момент няма газифицирани промишлени и административни сгради. Действащите промишлени предприятия в района на общината нямат изградена собствена система за наблюдение качествата на въздуха.

Няма точна информация за отоплителните инсталации в бита. През последните години се увеличи броя на домакинствата, използващи съвременни системи за климатизация, щадящи околната среда.

Важни предпоставки за нивото на замърсяване от МПС са гъстотата на пътната мрежа наличието на пътища от висок клас (автомагистрали) и интензивността на трафика, което не е характерно за територията на общината. В общинския център транзитното движение е изнесено частично по обходен път, което решава отчасти проблема с автомобилния трафик. Ежегодно се актуализира и оптимизира транспортната схема, като са въведени следните мерки за ограничаване на вредното въздействие на автомобилите върху качеството на атмосферния въздух:

- ограничение на скоростта в населените места;
- разширяване пешеходната зона в централната градска част;
- ограничаване трафика на автобусния транспорт през населените места.

До този момент не е правена преценка на влиянието на автобусните извънградските превози и товарния превоз. Независимо от това може да се обобщи, че подвижните източници

на емисии оказват значимо отрицателно въздействие върху качеството на атмосферния въздух в населените места.

Община Бяла Слатина се характеризира с климатични фактори, обуславящи висок потенциал на замърсяване на атмосферния въздух (особено през зимния сезон) от местни източници. Същевременно в пункта за мониторинг на качеството на атмосферния въздух на РИОСВ – гр. Плевен не са регистрирани стойности на вредни вещества над допустимите концентрации, а качеството на въздуха бележи тенденция към трайно подобряване. Локалните инсталации за отопление на сгради са източници на серни окиси, прах и сажиди в атмосферния въздух. Работещите промишлени предприятия не замърсяват въздуха с наднормени стойности.

Като се вземат под внимание така представените природо-географски характеристики на територията, могат да се направят следните изводи и препоръки:

1. Почвеното разнообразие и климатичните условия благоприятстват развитието на аграрния сектор и територията е с потенциал за развитие на селското стопанство;
2. Изложението на терена предполага влиянието на силни ветрове, които изчерпват наличния воден запас. Удачно би било да се инвестира в придобиването на машини и оборудване, които ограничават и намаляват неблагоприятното влияние на природните условия (например изграждане на ветрозащитни съоръжения, съоръжения за напояване/отводняване, закупуване на селскостопанска техника, щадяща почвите и др.);
3. Високата степен на замърсеност на атмосферния въздух през някои месеци от годината предполага насърчаването на проекти за инвестиции в енергоспестяващи технологии, които оказват положително въздействие върху опазването на околната среда;
4. Горският фонд на територията на Община Бяла Слатина е твърде ограничен – под 10%, затова е препоръчително включването на мерки в програмата, насочени към инвестиции в горските масиви.

3.2. Териториално развитие, селищна система, население и урбанизация

Община Бяла Слатина включва 15 населени места с общо население по данни от последното преброяване (2021 г.) от 19 876, от които в гр. Бяла Слатина живеят 9 248 лица.

Урбанизационните процеси са свързани с реструктуриране на средата за реализация на жизнените дейности адекватно на изискванията на съвременното общество. Добре управляван този процес осигурява баланса между личните и обществени стремежи и е условие за пълноценно развитие на урбанизираните територии.

Град Бяла Слатина е естественият център на общината. По големина град Бяла Слатина е в групата на малките градове в страната - до 20 000 жители. Големината по брой жители на селата в общината имат следната структура: с до 500 жители са 6 села, с над 500, но до 2,000 жители са 7 села и с над 2,000 жители е само едно от селата в общината – Търнава. Процентът на градското население определя и степента на урбанизация в общината. Съгласно последното официално преброяване в страната, в града живее 47% от населението на общината, т.е. над половината от населението все още обитава селата.

В следващата таблица е представена информация за населението в градовете и селата за 2021 г. по данни от последното преброяване на НСИ:

**НАСЕЛЕНИЕ ПО СТАТИСТИЧЕСКИ РАЙОНИ, ОБЛАСТИ, ОБЩИНИ, НАСЕЛЕНИ
МЕСТА, ПОЛ И ВЪЗРАСТ^{1, 2, 3}**

		(брой)
		2021 ⁴
		Общо
		Общо
VRC08	Бяла Слатина	19876
00401	с. Алтимир	932
06968	с. Буковец	157
07418	с. Бърдарски геран	564
07538	с. Бъркачево	604
07702	гр. Бяла Слатина	9248
12214	с. Враняк	336
14012	с. Габаре	889
14406	с. Галиче	1349
23618	с. Драшан	125
38128	с. Комарево	201
57594	с. Попица	1499
67845	с. Соколаре	465
72521	с. Тлачене	272
73643	с. Търнава	2058
73660	с. Търнак	1177

Източник: НСИ

От представените данни е видно, че се запазват следните тенденции:

- Делът на населението, живеещо в селата от Община Бяла Слатина, е два пъти по-висок от средното за страната. По данни за 2021г. 53% от населението живее в селата и съответно 47% - в общинския център.

4. СЪСТОЯНИЕ НА ЕНЕРГИЙНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ

4.1 Обществен сектор

Цялостното състояние на сградите, оборудването и инсталациите в повечето общински и обществени обекти в общината не се различава като цяло от това в страната. Това налага

провеждането на мерки за намаляване разхода на енергия, както и влагане на инвестиции във физическото обновяване на сградите и подмяна на съоръженията. Прилагането на мерки за рационално използване на енергоносителите ще доведе до намаляване на разходите на горива и енергия в обекти и сгради, финансирани от общинският бюджет чрез внедряване на енергоспестяващи технологии и мерки и усъвършенстване на организацията на поддръжка и контрол на енергийните съоръжения. Подобряване качеството на енергийните услуги, които се предлагат от общината ще допринесе за достигане на нормативните изисквания за осветеност в учебни, детски, социални и здравни заведения, улици, пешеходни зони и др. Основно перо в консумацията на енергия е обслужването на общинските сгради: административните сгради, сгради на образованието, културните сгради и здравни обекти, също така и уличното осветление и др. енергоконсумиращи услуги, изпълнявани от общината /транспорт, културни мероприятия/. Обща черта в тези обекти е нерационалното използване на енергията, която същевременно надхвърля нивата за ефективна консумация, постигнати в подобни сгради в другите страни от Европейския съюз. Отчита се застаряване на сградния фонд и амортизиране на инсталациите и оборудването в тях, наследеното строителство не е съобразено с икономията на енергия, сградите се нуждаят от основно обновяване, саниране и подмяна на инсталациите. В една част от съществуващият административен, училищен, и културен сграден фонд са приложени мерки по енергийна ефективност – саниране на стени, под и покрив, подмяна на дограма и подмяна на отоплителна система.

Сградният фонд на община Бяла Слатина е създаден с течение на годините и с цел за задоволяване на потребностите ѝ. Той е разнообразен и разделен по целеви групи, определени по функции и предназначение за по-лесното и бързо оценяване на енергийното потребление във всяка от групите.

Общинският сграден фонд на територията на Общината е изключително остарял, амортизиран, което предопределя високите разходи за поддръжка на обектите. Значителна част от наличния сграден фонд е строен с по – стари технологии и се нуждае от реновация.

Голяма част от сградният фонд на Община Бяла Слатина се отоплява чрез локални отоплителни инсталации и котелни стопанства, преобладаващо на дизел (газъл), което спрямо другите конвенционални начини за отопление е сравнително икономичен, но спрямо модерните решения за отопление на големи обществени обекти, е не толкова ефективен и нещадищ за околната среда. В някои от по-новите обекти, предлагащи социални услуги и в образователния сграден фонд на отделни места е въведено отопление на пелети, което е по-екологично. В по-голямата си част обаче общинският сграден фонд е с влошени енергоефективни параметри. Всички общински обекти, в т. ч. общинските училища, детски градини и обектите, предоставящи социални услуги, разчитат на собствени котелни стопанства или на локални решения за отопление.

Задължителното обследване на общинския сграден фонд (за обекти с РЗП над 250 м²), съгласно Закона за енергийната ефективност, е извършено на 37 сгради, като на 13 обекта са приложени съответните мерки и сградите са с подобрени енергийни характеристики. На 22 сгради са извършени частични мерки за енергийна ефективност. Ежегодно са планирани разходи и са извършвани строително-ремонтни дейности, свързани с ремонти на покриви, подмяна на дограма по част от фасадите, ремонти на ОВ, В и К и ел. системи. Тези дейности не са предхождани от обследване и трудно би могъл да се прецени ефектът от пестене на енергия и подобряване на комфорта на обитаване.

Значителна част от уличното осветление в община Бяла Слатина е подменено с LED осветителни тела с различна мощност - 1x12W, 1x20W, 1x24W и 1x36W. Подменен е

използвания проводник за осветление, като е положен нов алуминиев проводник 2x16 mm² с дължина над 10 000 метра.

Осветителите са поставени на железобетонни стълбове с височина 6 m. Разположени са едностранно. Захранването е еднофазно. Изпълнено е въздушно с изолирани алуминиеви проводници със сечения 16 mm². Изключение прави частта със стоманените стълбове, където захранването е с положен в земята кабел. В паркове, градинки и площади осветлението е изпълнено на метални стълбове високи по 2.4 m с енергоспестяващи светодиодни лампи. Общият брой на осветителите в общината е 2600, като 2420 от тях са за улиците, а 180 са паркови. Осветлението е разпределено на клонове по улици. Захранването става непосредствено от трансформаторните постове, като към всеки ТП има по три клона. Управлението на осветлението е автоматично, фоточувствително и автономно за всеки клон. Измерването на употребената електроенергия става за всеки със самостоятелно табло с предпазители и електромер. Таблата са монтирани външно на съответния ТП и са защитени срещу вандалски прояви.

В последните години е извършено поетапно подмяна на уличното осветление в община Бяла Слатина, като същото беше подменено с ново енергоспестяващо LED осветление във всички населени места.

По Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради към Министерство на регионалното развитие и благоустройството има подписани 6 договора за финансиране от Българска банка за развитие, като за всички сгради, обхванати от програмата, са изпълнени предписаните енергоспестяващи мерки на територията на гр. Бяла Слатина. Строителните дейности приключиха през месец май 2017г., като в резултат на интервениращите мерки сградите достигнаха енергиен клас „С“, което ще доведе до намаляване на загубите на енергия и повишаване на топлинния комфорт на живущите. В резултат на изпълнените строителни дейности 260 апартамента в тези сгради са реновирани.

4.2. Битов сектор

Най-висок дял в енергийното потребление на битовия сектор има отоплението на твърдо гориво и електроенергията, като общата тенденция е на намаляване на потреблението. Над 75% от целия жилищен фонд се състои от сгради с ниска енергоефективност, остарели, амортизирани, без изолации, с дървена дограма. Предприеманите ремонти са частични и не включват прилагане на мерки за енергийна ефективност, което води до цялостен неблагоприятен енергиен баланс в домакинствата. Над 50% от домакинствата използват стари електрически уреди, а не енергоефективни – причината за това са ниската покупателна способност, особено на населението от третата възраст. Голяма част от хората не са информирани за етиктирането на стоките и параметрите им по отношение на икономичност на ел. енергия. Ефективна държавна мярка в тази насока е заложена в Наредбата за изискванията за етиктиране на битови уреди по отношение на консумацията на енергия и други ресурси, но не е достатъчно популяризирана.

4.3 Промисленост

Водещи функции и значимо място в икономиката на община Бяла Слатина имат следните предприятия:

Машиностроене:

„Гарант” АД, гр. Бяла Слатина, Индустриална зона

„Гарант” АД е създаден през 1964 г. като завод за производство на спирачни цилиндри. Преминал през различни форми и обединения, в момента е акционерно дружество с предмет

на дейност – разработка и производство на машиностроителни изделия и търговия с тях в страната и чужбина, маркетинг, лизинг и инженеринг.

Произвеждат се следните групи изделия:

- Главни и колесни спирачни цилиндри за електро и мотокари, леки и товарни автомобили;

- Маслени помпи и клапани за ДВГ „Перкинс”, зъбна помпа с вътрешно зацепване ПЗ-23 за ХДП на Мотокари, Подхранващи помпи по лиценз на „РЕКСРОТ”;

- Маслени и нафтови – гориво-подкачващи, бутални и зъбни помпи за строителни машини;

- Хидравлични елементи – предпазно-преливни клапани, регулатори на дебит, редуccionни клапи и бързосменни съединители;

- Хидравлични станции, които са самостоятелен източник на работна течност с определен дебит и налягане;

- Въжета за ръчна спирачка за електро и мотокари, леки и товарни автомобили;

- Складова транспортна техника, транспалетни колички, високоповдигачи – ръчни, хидравлични, електрохидравлични и др.

Предприятието реализира продукцията си освен на вътрешния пазар и в страни като: Германия, Канада, Италия, Русия, Унгария, Турция, Полша, Латвия, Литва, Румъния и др.

Хранително-вкусова промишленост:

“Папас Мел” ЕАД – клон гр. Бяла Слатина, Индустриална зона-Мелницата, към “Папас Мел” Ямбол.

Функционира в района от 2004 г. Основната дейност на предприятието е изкупуване и съхранение на зърно, създаване на складови запаси, производство на брашно и хлебни изделия.

Шивашка и текстилна промишленост

Най-голям дял в промишления сектор на общината заемат фирмите от текстилната и шивашка промишленост. Основният двигател на предприемачеството в този тип дейност са традициите в района от една страна, както и сравнително ниската цена на труда, от друга. През последните няколко години се наблюдава относителна консолидация в бранша, като е налице и спиране на дейност на няколко предприятия. Част от основни представители на бранша са:

„Селебра“ ЕООД, гр. Бяла Слатина, Индустриална зона. Основна дейност на предприятието е производство на дамска и мъжка конфекция. Фирмата работи предимно на ишлема. Продукцията се изнася във Франция, Испания, САЩ, Канада и други.

„ТК Текс“ АД, гр. Бяла Слатина, ул. Индустриална 2.

Основната дейност на предприятието е подготовка на памук за предене и производство на памучни и тип памучни прежди.

В този аспект на територията на общината са налични няколко енергоемки производства, но има достатъчно голямо поле за прилагане на енергоефективни мероприятия. Ролята на общината е в създаването на подходяща среда за енергоспестяване, в даването на личен

пример и осигуряване на съдействие при достъпа до средства за финансиране на мерки за енергийна ефективност. За повишаване на енергийната ефективност в община Бяла Слатина, в промишлената сфера, трябва да се приложат следните общи мерки:

- Въвеждане в производството енергоспестяващи технологии на базата на оптимизиране на капацитета, използване на възобновяеми енергийни източници и други;
- Оптимизиране на енергийните разходи за отопление на помещенията чрез въвеждане на нови отоплителни технологии;
- Въвеждане на енергоспестяващо осветление;
- Изграждане на информационна система за състоянието на енергийната ефективност на общинско ниво/ чл.5, ал. 2, т. 11 от Закона за енергийната ефективност/ на базата на която да се приложат препоръчителни мерки, специфични за общината;

4.4 Селски стопанство

Водещо в изготвянето на визията за подобряване на енергийната ефективност в селското стопанство е повишаването на информираността на земеделските производители и техните познания за различните технологии на производство. Земеделските стопани трябва да бъдат обучени да използват максимално ресурса на местните почвени типове и районираните сортове на основните земеделски култури. Въвеждането на нова техника и нови производствени технологии ще доведе до по-голяма енергийна ефективност в селското стопанство, както и комасацията на земята и уедряването на земеделските площи, като допълнителен фактор. Конкретните действия по информиране и обучение на земеделските производители трябва да са насочени към:

- достъп до европейски програми и мерки;
- производство с минимум почвени обработки;
- възстановяване на естественото почвено плодородие, без употреба на енергоемки минерални торове, а чрез правилното редуване на земеделските култури и използване на органични торове за подобряване на химическите и физични свойства на почвата;
- използване на устойчиви на болести и неприятели сортове на земеделските култури и изграждане на подходящи сеитбообръщения с цел минимизиране на употребата на пестициди;
- повишаване на познанията по организация на селскостопанското производство и оптимално натоварване на машинния парк.

4.5. Транспорт

Водещ проблем за ниската енергийна ефективност на транспортните услуги е старият и амортизиран автомобилен парк. Освен към потреблението на горива това оказва въздействие и върху състоянието на околната среда. За намаляване на специфичния разход на горива и емисиите на газове в транспорта е необходимо:

- подобряване на общинската пътна мрежа;
- подобряване на техническото състояние на пътните превозни средства;
- подобряване на организацията на движението по населени места.

Общината може да прилага успешна политика по енергийна ефективност в транспорт чрез транспортната схема за обществен транспорт, изготвена съгласно Наредба №2 от 15 март 2002г. за условията и реда за утвърждаване на транспортни схеми и за осъществяване на обществени превози на пътници с автобуси. Чрез транспортната схема общината може да въздейства на частните превозвачи и да провежда политики от местно социално и екологично значение.

През 2022г. Община Бяла Слатина, благодарение на проектно предложение, подадено по „Инвестиционна програма за климата-схема Електромобили“, кампания 2021г., сключи договор за финансиране с Националния доверителен екофонд за закупуването на изцяло електрическо превозно средство-клас L7e, с бордова надстройка тип „пикап“ за нуждите на Общинска предприятие „Чистота и строителство“-гр. Бяла Слатина. Това е изключително удачно решение не само от икономическа гледна точка, поради намалените разходи за поддръжка и експлоатация, но и от екологична гледна точка, рефлектиращо в осезаемо редуциране на годишните емисии на въглероден диоксид-CO₂, изгорели газове и прахови частици, отделяни в атмосферния въздух, оптимално използване на енергоресурси, като ефективността от инвестицията ще се проявява в дългосрочен план и ще се проследява в определения период за мониторинг от пет години.

През 2023г. Община Бяла Слатина подаде ново проектно предложение по същата схема за кампания 2023г., за закупуването на нов изцяло електрически автомобил за нуждите на общинската администрация, като същото е в процес на оценка.

4.6. SWOT анализ

SWOT анализът дефинира действието на вътрешни и външни фактори за развитието и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане целите на развитие на енергийния мениджмънт в общината.

Силни страни	Слаби страни
1. Изградена техническа, транспортна и социална инфраструктура и добре развита селищна система, с висока степен на съхраненост на инфраструктурата. 2. Добър потенциал за развитие на производството на енергия от възобновяеми енергийни източници; 3. Опит на администрацията в изпълнението на проекти с енергийна насоченост; 4. Висок предприемачески дух и добри частни инициативи; 5. Липса на сериозни промишлени източници на замърсяване на околната среда в общината	1. Остарели и неефективни енергийни мощности; 2. Сградния фонд се ремонтира частично в годините, а енергоефективните мерки е необходимо да се прилагат комплексно за да се получи реален икономически и социален ефект; 3. Ниско ниво на информираност относно начините за рационална използване на енергията и изпълнение на мерки за пестене на енергия; 4. Масово използване на нискоефективни отоплителни уреди; 5. Наличие на източници на замърсяване на околната среда в общината вследствие на отоплението на битовия сектор
Възможности	Заплахи
1. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност посредством реконструиране и рехабилитация на сградния фонд; 2. Изграждане на малки фотоволтаични инсталации; 3. Прилагане на публично-частни партньорства в областта на енергийната ефективност и ВЕИ; 4. Наличие на фондове за стимулиране на енергийната ефективност и внедряване на енергоспестяващи мерки; 5. Популяризиране на възможностите за използване на възобновяеми енергийни	1. Ограничени финансови възможности на общинската администрация за прилагане на мерки по енергийна ефективност; 2. Повишаване на цените на енергийните ресурси за отопление; 3. Демографска криза - намаляване и застаряване на населението, нисък процент на икономически активните лица, което води до ниска покупателна способност; 4. Слаба подкрепа от страна на централната власт в реализирането на енергийни проекти в общинските сгради;

5. ЦЕЛ И ПРИОРИТЕТИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Настоящата програма за енергийна ефективност е изготвена за 5-годишен планов период. Идентифицираните проекти и дейности, свързани с енергийната ефективност, обхващат всички сфери на стопанския живот на територията на Общината. Това е обусловено от новите функции на Общината: на консуматор, регулатор и мотиватор.

Стратегическата цел на Общинската Програма за енергийна ефективност е:

Подобряване на комфорта на обитаване в обществените сгради и постигане на нормативно определените параметри на средата за отопление и осветление, чрез мерки за енергийна ефективност. Общинската Програма за енергийна ефективност има за главна цел да се превърне в инструмент за реализиране на общинската политика в областта на енергийната ефективност и използването на ВЕИ. Тя съответства на енергийната политика на национално и регионално равнище. Целите, заложи в Общинската програма за енергийна ефективност 2023-2027 г., съответстват и на целите, заложи в местните нормативни документи, касаещи опазване на околната среда на Община Бяла Слатина.

Главна стратегическа цел на Общината е създаване на устойчив модел и развитие на енергийната инфраструктура за производство и потребление на енергия на основата на съвременни енергийни и информационни технологии. Тази цел предопределя нова енергийна политика на общината, основана на следните основни приоритети:

5.1. ПРИОРИТЕТИ:

Приоритет 1: Прилагане на интегриран пакет от мерки за подобряване на енергийната ефективност на общински сграден фонд, повишаване на енергийната ефективност в обектите, които се издържат чрез общинския бюджет и реализиране на икономия на енергия след прилагане на ЕСМ.

Очаквани резултати:

(а) Подобряване на комфорта на обитаване в обществените сгради и постигане на нормативно определените параметри на средата за отопление и осветление;

(б) Намаляване на консумацията на енергия;

(в) Оптимизиране на бюджетните разходи в резултат на постигнатите икономии на енергия от изпълнените енергоефективни мерки, спрямо нормативно определените за предходни периоди;

(г) Намаляване на емисиите от CO₂;

(д) Удължен експлоатационен срок на общинските сгради, на техните инсталации и съоръжения.

Приоритет 2: Повишаване на енергийната ефективност в жилищните сгради на територията на общината.

Повишаване на енергийната ефективност на панелните блокове следва да се превърне в приоритет на Общината. Стратегията за финансиране на сгради за постигане на енергийна ефективност е от Плана за възстановяване и устойчивост.

Очаквани резултати:

(а) Намаляване на годишните разходи за енергия на домакинствата;

(б) Намаляване на емисиите от CO₂;

(в) Подобен комфорт на обитаване в обновените сгради;

(г) Удължен живот на обновените сгради, на техните инсталации и съоръжения.

Приоритет 3: Прилагане на интегриран пакет от мерки за подобряване на енергийната ефективност в публичната инфраструктура, и реализиране на икономия на енергия след прилагане на ЕСМ.

Очаквани резултати:

- (а) Подобвени енергийни характеристики на сградния фонд и подобрен енергиен комфорт за работещи и посетители;
- (б) Намалване на разходите за енергия за отопление в публичния сектор;
- (в) Намалване на въглеродните емисии генерирани в публичния сектор.

Приоритет 4: Повишаване на енергийната ефективност на уличното осветление в община Бяла Слатина

Очаквани резултати:

- (а) Намалване на консумацията на електрическа енергия;
- (б) Подобряване на нивото на уличното осветление в съответствие с българския стандарт за улично осветление;
- (в) Намалване на преките разходи на Общината за улично осветление при осигурено високо качество на осветлението;
- (г) Осигуряване на безопасно движение на моторните превозни средства и повишаване сигурността на движение на пешеходците в тъмната част на денонощието и създаване на комфортна нощна атмосфера.

Приоритет 5: Оползотворяване на енергията от възобновяеми енергийни източници - инсталиране на системи, използващи възобновяеми енергийни източници в сгради – общинска собственост /соларни и фотоволтаични инсталации, термопомпи, биомаса/

Очаквани резултати:

- (а) Намалване на разходите за енергия за отопление в публичния сектор;
- (б) Намалване на въглеродните емисии генерирани в публичния сектор.

5.2. ЦЕЛИ

5.2.1. Изграждане на общински кадри по енергийна ефективност

Очаквани резултати:

Повишаване нивото на:

- Познание по енергиен мениджмънт на специалисти от общинската администрация;
- Информираност, култура и знания в областта на енергийната ефективност на ръководния персонал на общинските обекти;
- Експертния потенциал на специалисти в общинската администрация за разработване и реализиране на проекти по енергийна ефективност;
- Професионална квалификация на експлоатиращия персонал.

5.2.2. Проучвания на потенциала за енергийна ефективност в Общината и на възможностите за неговото оползотворяване

Очаквани резултати:

- (а) Създадени предпоставки за оползотворяване на потенциала на ВЕИ.
- (б) Идентифицирани финансови източници и инструменти за финансиране на проектите и дейностите от енергийната програма на Общината.
- (в) Енергийна информационна база на Общината.

Неинвестиционни дейности (проучвания):

Проучвания на потенциала на територията на Общината по отношение на наличието и използваемостта на:

- (а) възобновяемите енергийни източници в различни сектори;

(б) слънчевата енергия за производство на електричество.

- Разработване на енергиен баланс на Общината на основата на установения потенциал на възобновяеми енергийни източници.

- Проучване на алтернативни възможности за финансиране на мерките в Програмата за енергийна ефективност на Общината, в т.ч. по линия на оперативните програми за регионално развитие, Програмата за развитие на селските райони, План за възстановяване и устойчивост, както и национални, международни донорски мерки и фондове за насърчаване на енергийната ефективност.

- Проучване на местните нужди от техническа помощ в областта на енергийната ефективност.

- Създаване и осигуряване на енергийна информационна база на Общината за консумацията на енергия от всички сектори на стопанския живот.

5.2.3. Мобилизиране на обществена подкрепа за изпълнение на енергийната програма на основата на широко партньорство с бизнеса и организации на гражданското общество. Очаквани резултати:

(а) Осигурена широка обществена подкрепа за изпълнението на програмата за енергийна ефективност.

(б) Установени трайни публично-частни партньорства между Общината и частния сектор.

(в) Въведено управление на енергията на територията на Общината.

Неинвестиционни дейности (проучвания):

Подготовка и провеждане на широка разяснителна кампания след населението и местния бизнес за целите на Общинския план за енергийна ефективност и за необходимостта от партньорства между участниците в нейното изпълнение.

5.2.4. Повишаване на дела на енергията от ВЕИ, използвана в общинските сгради

Очаквани резултати:

(а) подобрени енергийни характеристики на общинския сграден фонд и подобрен енергиен комфорт за работещи и посетители;

(б) подобряване качеството на услуги, предоставяни от Общината;

(в) намаляване на разходите за енергия за отопление и осветление в публичния сектор;

(г) намаляване на въглеродните емисии, генерирани в публичния сектор.

Неинвестиционни дейности:

Разработване и осъществяване на общинска програма за:

(а) насърчаване на проекти за използването на ВЕИ;

(б) подготовка и провеждане на кампания за насърчаване на използването на ВЕИ;

(в) присъединяването на Общината към европейски кампании за насърчаване на използването на ВЕИ. Оказване на техническа помощ за осъществяването на инвестиционни проекти за използването на ВЕИ.

6. ФИНАНСИРАНЕ, ИЗБОР НА ПРОГРАМИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИ И МЕРКИ ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Общинските администрации разполагат с малки възможности за собствени финансови средства, които да инвестират в проекти за повишаване на енергийната ефективност. Основната възможност е Общината да реализира подобни проекти с външно финансиране. Реализирането им не само облекчава общинския бюджет, но и води до повишаване на благосъстоянието на населението. Инвестирането в енергийна ефективност не е самоцел, а

средство за намаляване на разходите, подобряване на конкурентоспособността, сигурността на енергоснабдяването и опазването на околната среда, както и създаване на допълнителна заетост. Възможностите за осигуряване на финансиране на проекти за повишаване на енергийната ефективност са следните:

6.1. ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

Инвестирането в енергийна ефективност не е самоцел, а средство за намаляване на разходите, конкурентоспособността, сигурността по енергоснабдяването и опазване на околната среда и създаване на допълнителна заетост. Цялостно или частично финансиране на инвестиционните проекти по енергийна ефективност може да бъде осигурено от национални и чужди фондове и международни програми.

Финансирането на дейностите и проектите, включени в Общинската програма за енергийна ефективност на Община Бяла Слатина за периода 2023–2027 г., може да бъде осигурено чрез национални и европейски програми и фондове, както следва:

- Републикански (държавен) бюджет - средствата за изпълнение на целевите годишни програми за осъществяване на мерки по ЕЕ се предвиждат ежегодно в републиканския бюджет, в съответствие с възможностите му;
- ЕСКО договори от собствен капитал на изпълнителя или чрез предоставяне на участие в ПЧП на други инвеститори (търговски дружества, банки);
- Заеман капитал - предоставян от финансови институции (банки, фондове, търговски дружества, включително и предприятията, предлагащи услуги в областта на енергийната ефективност), финансов лизинг и др.
- Продажба на единици редуцирани емисии на парникови газове (използвайки механизмите на "международна търговия с енергии", както и чрез сключване на т. нар. "офсет" сделки);
- Безвъзмездни средства (грант, субсидия) от различни фондове и международни програми.

По-важните фондове и програми, които предлагат възможности за кредитно или безвъзмездно финансиране на проекти за енергийна ефективност са:

Бюджетни средства

Средствата са съобразно възможностите на бюджета за съответната година. При обекти общинска и държавна собственост средствата, предоставяни от републиканския бюджет, могат да бъдат заявени чрез бюджетите на общините и областните администрации и се определят като целеви субсидии от републиканския бюджет. Средствата са съобразно възможностите на бюджета за съответната година. При обекти със смесена собственост (държавна и общинска) средствата, предоставяни от републиканския бюджет, могат да бъдат заявени чрез бюджетите на съответните ведомства пропорционално на дялове им. Отпуснатите от държавния бюджет средства трябва да бъдат изразходвани в рамките на една календарна година.

Собствени средства

Стопанските субекти могат да реализират предложените мерки за енергийна ефективност чрез собствени средства. Възможно е да ползват и някои от споменатите по-горе механизми.

Източници за финансиране на мерки по енергийна ефективност и насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници в България са:

- Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници" (ФЕЕВИ);
- Международен фонд "Козлодуй" /МФК/;

- Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (чрез Програмата за развитие на селските райони) и други европейски фондове и програми;
- Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Финансиране от трета страна – чрез договори с гарантиран резултат, изпълнявани от предприятия за енергоефективни услуги – ЕСКО компании;
- Търговски заеми, предоставяни от местни търговски банки;
- Финансов лизинг;
- Продажба на единици редуцирани емисии на парникови газове, използвайки механизмите на "съвместно изпълнение" и „търговия с емисии“;
- Средства (вкл. целеви субсидии) от републиканския бюджет;
- План за възстановяване и устойчивост - включва значителен брой инициативи за повишаване на енергийната ефективност и стимулиране на плавен преход към декарбонизация, напр. „Програма за финансиране на единични мерки за производство на енергия от възобновяеми източници в еднофамилни и многофамилни сгради“ и др.

7. СРОКОВЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Изпълнението на Общинската програма за енергийна ефективност ще се осъществи за период от 5 години. За реализиране на програмата ще се вземат под внимание финансовото осигуряване и тежест на програмата върху общинския бюджет, както във времето така и по отношение на различните източници на финансиране на програмата и възможност за нейното реално изпълнение. Ще бъдат извършени детайлни енергийни обследвания на сградите общинска собственост, предвидени за енергийнонеэффективна реконструкция, повечето от които са подлежащи на сертифициране за енергийна ефективност в съответствие със Закона за енергийната ефективност. През годините на изпълнение на програмата, текущо ще се изпълняват дейности по събирането, обработването и анализа на информацията за състоянието на енергопотреблението за всички общински обекти.

8. ЕТАПИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Етапите на изпълнение на програмата за енергийната ефективност следва да бъдат съобразени със специфичния характер и сложността на всеки конкретен обект, както и спецификата и вида на избраните мерки, дейности и проекти. Етапите на изпълнение на програмата са:

• Инвестиционно намерение

Включва извършването на определени проучвания, с които се цели да се установи дали е целесъобразно осъществяването на инвестиционното намерение, начините и мащаба на изпълнението му, както и обследване на енергийна ефективност. С оглед осъществяване на качествено енергийно планиране, общината се нуждае от създаване и поддържане на база данни за енергийната консумация и състояние на обектите, общинска собственост, с която до момента не разполага. Въз основа на събираните и актуализираните данни и информация, е възможно да се правят анализи и оценки. Тази база данни ще даде информация за състоянието на сградния фонд в общината, както и техническа информация за изходното състояние на енергийния сектор преди да започне изпълнението на Програмата за енергийна ефективност.

• Предварително проучване

Осъществява се предварително проучване за състоянието на обектите, в които е предвидено да бъдат реализирани мерки и дейности за намаляване на енергийното потребление на база

на енергийно обследване. Трябва да се установи текущото състояние на дадена сграда, енергопотреблението, както и да се посочат целесъобразни енергоспестяващи мерки.

- **Инвестиционен проект**

Разработва се в зависимост от спецификата и обема на предвидените дейности. За всеки инвестиционен проект се прави оценка като се използват различни методи и показатели, делещи се на статични и динамични.

- **Подготовка и изпълнение на строителството**

Включва подготовка на всички необходими документи и извършване на съответните строително-монтажни работи на съответния обект. След идентифицирането на необходимите мерки, които следва да бъдат извършени, за да се повиши енергийна ефективност на даден обект, следва и етапа на строително-монтажните дейности на заложените цели. На този етап се подготвят необходимите документи и се извършва строителството.

- **Мониторинг**

Той установява намалението на енергийното потребление. След реализацията на дейностите и мерките по енергийна ефективност се извършва ежемесечно отчитане и записване на параметрите от измервателните уреди, инструктаж на техническия персонал по поддръжка на инсталациите и др. Ефективният мониторинг изисква изграждането на автоматизирана система за събиране и обобщаване на данни, което може да се осъществява чрез приложение на съвременните информационни и комуникационни технологии. По този начин може да се направят изводи по всяко време и за всеки обект дали средствата за енергоосигуряване се изразходват целесъобразно и дали се спазват нормативните изисквания за поддържане на микроклимата в съответната сграда.

9. ОЧАКВАНИ ЕФЕКТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Максимално точното предвиждане за очакваните ефекти от изпълнението на дейностите, мерките и проектите ще даде възможност за цялостна технико-икономическа оценка на програмата за енергийна ефективност на община Бяла Слатина. Най-важните резултати, които ще се постигнат с реализирането на програмата, са следните:

- икономия на топлинна енергия;
- икономия на електрическа енергия;
- икономия на горива;
- намалени емисии парникови газове;
- икономия на средства. За някои от мерките е възможно да се получи сравнително дълъг срок на откупуване, но в тези случаи трябва да се има предвид тяхната **екологичната значимост**.

Освен това, е важно да се подчертае, че ефектът от реализирането на дейностите и мерките се изчислява на база на действащите в момента цени на топлинната и електрическата енергия и на горивата. Тези цени ще продължават да се повишават, вследствие на непрекъснато растящите цени на горивата на международните пазари, поради което срокът на откупуване ще бъде по-малък, в сравнение с направените изчисления. Допълнителна предпоставка за намаляване на срока на възвръщаемост на инвестициите е и бъдещата възможност за търговия на спестени емисии на парникови газове.

Освен горните практически резултати, изпълнението на програмата за енергийна ефективност ще доведе до:

- опазване на околната среда;
- забавяне на процеса на изчерпване на природните енергийни ресурси;

- подобряване на условията и стандарта на живот на хората;
- диверсифициране на енергийните доставки и намаляване на зависимостта на крайните клиенти от цените на горива и енергии;
- създаване на нови пазарни възможности за търговци (производители, фирми за услуги и т.н.) и разкриване на нови работни места;
- създаване на конкуренция между основните енергийни доставчици и по-голяма сигурност на доставките;
- подпомагане постигането на устойчиво развитие и подобряване на показателите на околната среда, свързано с изпълнение на поетите задължения от Република България.

10. НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ

Процесът на наблюдение изпълнението на програмата за енергийна ефективност се осъществява от Агенция за устойчиво енергийно развитие (АУЕР). Съгласно ЗЕЕ областните и общински администрации имат задължението ежегодно да изпращат попълнени отчети за напредъка по изпълнението на програмата по енергийна ефективност до Агенция за устойчиво енергийно развитие (АУЕР). Процесът по наблюдение и контрол изисква формулирането на ясни, точни, конкретни, измерими и лесни за отчитане показатели за успешна реализация на Програмата, които да бъдат одобрени от общинската администрация. Примери за такива показатели са посочените по-долу:

- Постигане на формулираните качествени и количествени цели и задачи на програмата;
- Създаване на условия за повторемост и мултиплициране на резултатите от осъществени добри практики от реализираната програма;
- Въздействие на изпълнената програма върху други области, свързани с планирането и развитието на Общината;
- Ефикасност и ефективност на управлението на програмата.

Наблюдението и контролът на общинската програма за ЕЕ трябва да се осъществява на три равнища.

Първо равнище: Осъществява се от общинската администрация по отношение на графика на изпълнение на инвестиционните проекти, заети в годишните планове. Със заповед на кмета на общината оторизиран представител на общинска администрация изготвя периодично доклади за състоянието на планираните инвестиционни проекти и прави предложения за актуализация на годишните планове. Периодично (поне един път в годината) се прави доклад за изпълнение на годишния план и се представя на Общинския Съвет.

Второ равнище: Осъществява се от Общинския съвет. Общинският съвет, в рамките на своите правомощия, приема решения относно изпълнението на отделните планирани дейности и задачи по ЕЕ.

Трето равнище: АУЕР.

11. ОТЧЕТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Отчитането на изпълнението на Програмата за енергийна ефективност се осъществява пред АУЕР. Общинска администрация Бяла Слатина има задължението ежегодно да изпраща попълнени отчети за напредъка по изпълнението на настоящата Програма за енергийна ефективност до Изпълнителния директор на агенцията. Съгласно Чл.12, ал.5 от ЗЕЕ отчетите съдържат описание на дейностите и мерките, посочват размера на постигнатите енергийни

спестявания и се представят не по-късно от 15 декември на отчетната година на изпълнителния директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие. Отчетите се изготвят по образец, утвърден от Изпълнителния директор на агенцията и се публикуват на интернет страницата на Община Бяла Слатина.

12.ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изготвянето на общинските програми по енергийна ефективност е задължителна част от държавната политика в тази област и налага участието на съответните регионални и местни структури. Разработването на програми и изпълнението на предвидените в тях проекти е част от регионалната политика за устойчиво развитие.

Общинската програма за енергийна ефективност на община Бяла Слатина за периода 2023 –2027 г. е основен документ за провеждане на балансирана и устойчива енергийна политика на местно ниво. Тя дава възможност да се оптимизират подходите и методите за вземане на съответните решенията от страна на Общинския съвет и да се подобри дейността на администрацията. Очакваният резултат от изпълнение на програмата е:

- Повишаване на ефективността на използване на енергийните ресурси;
- Да се намали енергопотреблението и вредните емисии в атмосферата;
- Да се осигури здравословната среда чрез подобряване на микроклимата;
- Да се създадат предпоставки за финансиране на мероприятията за енергийна ефективност;
- Енергийната ефективност да стане една от приоритетните общински дейности.

Програмата за енергийна ефективност на Община Бяла Слатина 2023-2027г. е стратегически документ с отворен характер. Той може да бъде усъвършенстван, допълван, променян и изменян на база промени в нормативните документи на национално ниво, както и установените резултати, нуждите и финансовата възможност на Общината.

Приложение:

1. Списък на общински сгради с над 250 м² РЗП, за които е необходимо да се предприеме задължително енергийно обследване - енергиен одит , както и обекти с приложени съответни мерки и сгради с подобрени енергийни характеристики.